

Opera literară.

Definiție, trăsături, demonstrație

Definiție:

Opera literară reprezintă un text care este rezultatul imaginației autorului, cu caracter ficțional, bazat pe un raport specific cu realitatea. Acest raport presupune recrearea realității din perspectiva proprie a scriitorului care folosește cu precădere un limbaj figurat, bazat pe imagini artistice și figuri de stil. Opera literară transmite sentimente și emoții atât în mod direct (în poezii) cât și în mod indirect (în opere epice și dramatice) și impresionează sensibilitatea cititorului.

Trăsături ale operei literare:

- opera literară se remarcă prin transmiterea de emoții și sentimente, de gânduri și trăiri complexe
- are caracter ficțional, fiind bazată pe recrearea realității din perspectiva subiectivă a scriitorului
- folosește un limbaj figurat, bazat pe imagini artistice și figuri de stil
- expresivitatea limbajului, rezultată din utilizarea limbajului figurat, conturează originalitatea fiecărui scriitor în parte
- are caracter subiectiv, deoarece reprezintă rodul sensibilității artistice a scriitorului
- are rolul de a impresiona cititorul și de a înfățișa viziunea proprie a scriitorului despre lume, modul lui de a înțelege și concepe universul înconjurător
- opera literară are un autor cunoscut și o structură specifică, iar elementele importante de conținut sunt reflectate prin titlu
- ca formă, opera literară poate fi în versuri sau în proză.

Demonstrație că un text reprezintă o operă literară – schemă:

Opera literară reprezintă un text care este rezultatul imaginației autorului, cu caracter ficțional, bazat pe un raport specific cu realitatea. Acest raport presupune recrearea realității din perspectiva proprie a scriitorului care folosește cu precădere un limbaj figurat, bazat pe imagini artistice și figuri de stil. Opera literară transmite sentimente și emoții atât în mod direct (în poezii) cât și în mod indirect (în opere epice și dramatice) și impresionează sensibilitatea cititorului.

Textul citat (*titlul textului*) este o operă literară deoarece întrunește toate trăsăturile acesteia. Astfel, textul este redactat în proză/versuri și aparține unui **autor cunoscut** (*numele autorului*) care imaginează un univers propriu, dominat de fantezie și sensibilitate. De asemenea, specific creației literare este titlul, „.....”, care este în strânsă legătură cu conținutul acesteia.

Textul are un conținut care impresionează sensibilitatea cititorului, căci îmbină realitatea cu ficțiunea. Din realitate sunt următoarele aspecte: Alte aspecte sunt **închiphuite, adică au caracter fictiv**. Astfel, **scriitorul (numele) își închiphue** că

.....
(prezentăm în 2-3 rânduri ce considerăm că reprezintă elemente de realitate și apoi cele de ficțiune ale operei).

Specific operei literare este limbajul artistic expresiv, bazat pe imagini artistice și figuri de stil. Dintre imaginile artistice, putem remarca: **imagini vizuale** (citat), **auditive** (citat), **olfactive** (citat) etc. (vom scrie doar acele tipuri de imagini pe care le recunoaștem în text). Imaginile artistice susțin figurile de stil, cum ar fi: **epitete** (citat), **comparații** (citat), **personificări** (citat), **enumerații** (citat) etc. (vom scrie doar acele figuri de stil pe care le recunoaștem). Limbajul figurat subliniază sentimentele complexe ale scriitorului, care transmite, astfel, cititorilor, viziunea proprie despre lume, modul lui de a înțelege și concepe universul înconjurător.

Pe baza tuturor acestor trăsături deosebite este evident că textul îi aparține unei opere literare, a cărei valoare este confirmată de ecoul avut în mintea și sufletul cititorilor, singurii în măsură să judece și să hotărască adevărata valoare a unei scrieri.

Demonstrație că un text reprezintă o operă literară:

Redactează o compunere de 150-300 de cuvinte în care să demonstrezi că textul citat, *Gândăcelul* de Emil Gârleanu este operă literară.

În compunerea ta, vei avea în vedere:

- să precizezi două trăsături ale operei literare
- să dezvolți corespunzător trăsăturile menționate, prin referire la text
- să respecți structura specifică tipului de text indicat
- să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte cerut

„Cum venise pe lume, nici el nu-și dădea seama. S-a trezit ca dintr-un somn și parcă era de când pământul. Nu simțise nici durere, nici bucurie. Și mult își muncise gândul cum răsărise, și-al cui era? Mic cât un fir de linte, mișca piciorușele fragede și ocoala, de pe margini, frunzișoara care-l adăpostise. Într-o zi încercă o pornire lăuntrică: ieși de sub umbra răcoroasă și dădu buzna afară, în ploaia de lumină. Atunci rămase pe loc, orbit de atâta strălucire. Încetul cu încetul îi veni inima la loc și îndrăzni: deschise ochișorii mai mult, mai tare, mai mari, îi deschise în sfârșit bine-bine și privi în sus. Se făcuse parcă mai mititel decât fusese. Cu câtă strălucire, ce adânc și albastru se dezvelea cerul! Și ce minune! cu ochișorii lui mărunți, cât niște fire de colb, îl cuprindea întreg. Și ce întunecime, câtă umezeală sub frunzișoara lui. Ce căutase dânsul acolo? Iar din mijlocul tăriei albastre, un bulgăre de aur aprins arunca văpăi.

Tresări. Era el altul? Piciorușele nu mai erau ale lui de scânteiau așa? Și mai era îmbrăcat în aur! Căci și trupușorul lui, pe care și-l vedea pentru întâia oară, scânteia. Nu cumva era o fărâmiță căzută de acolo, de sus, o fărâmiță de lumină închegată, rătăcită pe pământ? Și, ca o adevărită, pe țărâna neagră trupul aruncă o lumină dulce. Ce se mai întreba! Fără îndoială, de acolo căzuse, acolo trebuia să se întoarcă. Dar ce depărtare. Și cum să ajungă? Privi în sus; și atunci, deasupra căpușorului, zări lujerul unui crin ce se ridica așa de înalt, că parcă floarea din vârf își deschidea paharul chiar dedesubtul bulgărului de aur, să-i culeagă razele.

În mintea lui își înjgheabă planul. Să se suie pe lujer în sus, să meargă, să meargă și să meargă până în vârf; și de acolo, la bulgărul de aur, din care credea că se desfăcuse: o săritură, — sau o vedea el ce-o face.

Atunci se mișcă din nou, și după ce trecu peste un grăunte de piatră cât un munte și coborî dincolo, se trezi la rădăcina crinului. Se odihni o clipă, apoi la drum, băiete! Mai întâi se rostogoli de pe tulpina lucie de câteva ori în țărână. Văzând asta, se ridică pe piciorușele dinapoi și, fără să știe pentru ce, cu cele dinainte își făcu, moșnegește, cruce. Pe urmă încercă din nou și văzu că poate. Luciu i se păruse lujerul crinului, și când colo avea atâtea adâncituri, atâtea ridicături: văi, dealuri. Dar ce mireasmă se revărsa de sus!...

Și-a mers voinicul, a mers. Mult să fi mers. Se uită în jos și-l prinse amețeala. Privi în sus și se cutremură. Ce, nu făcuse nici un sfert din sfertul drumului! Puterile îi cam slăbiseră, dar nu se lăsa. Încă vreo câțiva pași, și ici, deasupra, parcă se întruchipa o frunzișoară lătăreață, ca o prispă. Acolo o să se odihnească. Și iar purcese la drum; și umblă, și umblă, băiete; de-abia ajunse. Iar când a poposit, ud de sudoare, că părea o picătură de rouă, bulgărele de aur scăpătase de amiază. Și voinicul privi iar în sus. Privea în sus și nu-și credea ochilor: zile, săptămâni, luni avea de umblat. Și cât era de hotărât și de vânjos drumetul, nu-și putu opri un oftat:

— Uf! că mult mai am de suit, Doamne!” (Emil Gârleanu, **Gândăcelul**)

Rezolvare:

Opera literară reprezintă un text care este rezultatul imaginației autorului, cu caracter ficțional, bazat pe un raport specific cu realitatea. Acest raport presupune recrearea realității din perspectiva proprie a scriitorului care folosește cu precădere un limbaj figurat, bazat pe imagini artistice și figuri de stil. Opera literară transmite sentimente și emoții atât în mod direct (în poezii) cât și în mod indirect (în opere epice și dramatice) și impresionează sensibilitatea cititorului.

Textul citat, **Gândăcelul** este o operă literară deoarece întrunește toate trăsăturile acesteia. Astfel, textul este redactat în proză și aparține unui **autor cunoscut, Emil Gârleanu**, care imaginează un univers propriu, dominat de fantezie și sensibilitate. De asemenea, specific creației literare este titlul, „**Gândăcelul**”, care este în strânsă legătură cu conținutul acesteia și desemnează personajul principal al textului.

Textul are un conținut care impresionează sensibilitatea cititorului, căci îmbină realitatea cu ficțiunea. Din realitate sunt următoarele aspecte: **existența gândăcelului care vrea să urce pe tulpina unei plante, lumina caldă a soarelui, mirosul îmbietor al florilor**. Alte aspecte sunt **închipuie, adică au caracter fictiv**. Astfel, Emil Gârleanu **își închipuie că gândăcelul are suflet, vorbește cu el însuși, gândește și simte asemenea oricărei ființe umane**.

Specific operei literare este limbajul artistic expresiv, bazat pe imagini artistice și figuri de stil. Dintre imaginile artistice, putem remarca: **imagini vizuale – ploaia de lumină, o fărâmiță de lumină, olfactive - ce mireasmă se revărsa de sus**. Imaginile artistice susțin figurile de stil, cum ar fi: **epitete – tulpina lucie, comparații - un grăunte de piatră cât un munte, personificări - mult își muncise gândul cum răsărise, repetiții - și umblă, și umblă, băiete**. Limbajul figurat subliniază sentimentele complexe ale scriitorului, care transmite, astfel, cititorilor, viziunea proprie despre lume, modul lui de a înțelege și concepe universul înconjurător.

Pe baza tuturor acestor trăsături deosebite, este evident că textul îi aparține unei opere literare, a cărei valoare este confirmată de ecoul avut în mintea și sufletul cititorilor, singurii în măsură să judece și să hotărască adevărata valoare a unei scrieri.

Vorbire directă – vorbire indirectă (trecerea unui text din vorbire directă în vorbire indirectă)

Vorbirea directă reprezintă dialogul dintre două sau mai multe personaje, realizat prin schimbul de replici între emițător și receptor.

Emițătorul este cel care vorbește, care transmite o informație. Receptorul este cel care ascultă, care primește informația și o înțelege, adică o decodează. Din acest punct de vedere, dialogul se mai numește interacțiune verbală și presupune schimbul constant de replici între emițător și receptor. Rolurile lor nu rămân fixe, ele se pot schimba pe parcursul dialogului, adică receptorul poate deveni emițător, și invers.

În scris, replicile din cadrul dialogului sunt introduse prin cuvinte specifice, în principal verbe, numite *verba dicendi*, verbe de spunere: *a spune, a zice, a întreba, a răspunde, a completa, a adăuga, a afirma, a contrazice* etc. Vorbirea directă transmite, așadar, informații prin schimbul de replici.

Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă presupune transmiterea aceluiași conținut, dar cu anumite modificări:

- eliminarea liniei de dialog, a semnelor de punctuație două puncte, a semnelor de întrebare, a semnelor de exclamație
- înlocuirea adverbilor de loc și timp care indică momentul precis, cum ar fi: *aici, acum*, cu altele care indică un alt raport: *acolo, atunci, în acel moment* etc.
- înlocuirea persoanelor I-a și a II-a singular/plural de la verbe și pronume cu persoana a III-a singular
- eliminarea interjecțiilor, a exclamațiilor, a substantivelor în vocativ, a verbelor la imperativ
- introducerea verbelor de spunere: *a spune, a zice, a întreba, a răspunde, a completa, a adăuga, a afirma, a contrazice* etc., urmate de conjuncții (cuvinte de legătură): *că, să, ca să, dacă, unde, când, care* etc.

Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă:

Transformă vorbirea directă în vorbire indirectă din următorul fragment, respectând principiile acestui tip de text:

„D. Goe este foarte impacient și, cu un ton de comandă, zice încruntat:

– Mam' mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!

– Vine, vine acuma, puișorul mării! răspunde cucoana.

Și sărută pe nepoțel; apoi îi potrivește pălăria.

Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie, cu inscripția pe pamblică: le Formidable, și sub pamblică biletul de călătorie înfipt de tanti Mița, că "așa țin bărbații biletul".

– Vezi ce bine-i șade lui - zice mam' mare - cu costumul de marinel?

– Mamițo, nu ți-am spus că nu se zice marinel?

– Da' cum?

– Marinal...

- Ei! ziceți voi cum știți; eu zic cum am apucat. Așa se zicea pe vremea mea, când a ieșit întâi moda asta la copii - marinel.
- Vezi, că sunteți proaste amândouă? Întrerupe tânărul Goe. Nu se zice nici marinal, nici marinel...
- Da' cum, procopsitule? întreabă tanti Mița cu un zâmbet simpatice.
- Mariner...
- Apoi de! n-a învățat toată lumea carte ca d-ta! zice mam' mare, și iar sărută pe nepoțel și iar îi potrivește pălăria de mariner." (I. L. Caragiale, *D-I Goe...*)

Rezolvare:

D. Goe este foarte impacient și, cu un ton de comandă, o întreabă încruntat pe mam'mare de ce nu mai vine trenul, adăugând pe un ton poruncitor că el vrea să vină. Cucoana răspunde că trenul va veni în curând, îl sărută pe nepoțel, apoi îi potrivește pălăria. Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie, cu inscripția pe pamblică: le Formidable, și sub pamblică biletul de călătorie înfipt de tanti Mița, după modelul adulților. Mam'mare remarcă faptul că lui Goe îi stă bine în costumul de marinel. Mamița o corectează și îi spune că nu se zice marinel, ci marinal. Mam'mare îi răspunde că ea vorbește cum a apucat, pentru că, pe vremea ei, când a ieșit întâi acea modă la copii, se spunea marinel. Tânărul Goe le întrerupe pe amândouă, le face proaste și le spune că nu se zice nici marinal, nici marinel. Tanti Mița, cu un zâmbet simpatice, îl întreabă cum se spune atunci corect, iar Goe răspunde că forma corectă este mariner. Mam'mare îi apreciază cunoștințele, pentru că nu a învățat toată lumea carte așa ca el, și iar sărută pe nepoțel și iar îi potrivește pălăria de mariner.